

Гуляєва Людмила

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна

Mirosław Slawek

Vice-President, Fundacja Marki Polskiej im. prof. Witolda Kieżuna, Poland

Олійник Андрій

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного менеджменту,
Державний торговельно-економічний університет, Україна

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІДТРИМКИ У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ, ПІДПРИЄМНИЦТВІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК-ВИМУШЕНИХ МІГРАНТОК У ПОЛЬЩІ

Повномасштабна війна Росії проти України спричинила одну з наймасштабніших хвиль вимушеного переміщення в Європі. За даними UNHCR, у 2022 р. мільйони громадян України були вимушені залишити місця проживання: частина з них перебувала у статусі внутрішньо переміщених осіб, а значна частина шукала захисту за кордоном, насамперед у європейських країнах. На кінець 2022 року 11,6 млн українців залишалися переміщеними: з них 5,9 млн — внутрішньо переміщені особи, а 5,7 млн — люди, які виїхали до сусідніх країн та інших держав [1]. Польща стала одним із ключових напрямів прийому українських вимушених мігрантів: до кінця 2022 року понад 1,5 млн біженців з України зареєструвалися в Польщі для отримання тимчасового захисту [1]. Особливої уваги в цій групі потребують жінки, оскільки жінки та діти становили близько 90% українських біженців у Європі.

У цілях адаптації українських жінок-вимушених мігранток у Польщі важливим є уточнення ролі організацій підтримки у формуванні практичного маршруту працевлаштування, підприємництва та соціальної адаптації українських жінок-вимушених мігранток у Польщі. Такі організації розглядаються не лише як надавачі разових послуг, а як інституційні посередники між жінкою-мігранткою, ринком праці, системою освіти дорослих, правовим середовищем, підприємницькою інфраструктурою та місцевими громадами. У таблиці 1 здійснена спроба систематизації таких організацій підтримки за функціональною ознакою.

Таблиця 1

Функціональні напрями підтримки українських жінок-вимушених мігранток та інституції підтримки у Польщі

Напрямок підтримки	Приклади інституцій	Зміст підтримки
Працевлаштування та кар'єрне консультування	місцеві Urzędy Pracy; Fundacja Ocalenie; IOM Poland	пошук вакансій; кар'єрне консультування; підготовка

		резюме; інформування про умови легального працевлаштування
Правова й адміністративна підтримка	UNHCR Poland; IOM Poland; Migrant Info Point / Migrant Info Poland; Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (SIP)	консультації щодо правового статусу, PESEL UKR, трудових прав, договорів, доступу до послуг і захисту від порушень
Підтримка підприємництва та самозайнятості	місцеві Urzędy Pracy; Diia.Business Warsaw; Impact Force; бізнес-інкубатори та програми підтримки підприємництва	Консультації з реєстрації бізнесу, навчання, менторство, підтримка бізнес-планування і доступу до фінансування, надання грантів
Соціальна адаптація та інтеграція	Caritas Polska; Polski Czerwony Krzyż (PCK); центри соціальної інтеграції; громадські організації	мовні курси; психологічна та соціальна підтримка; інтеграційні програми; розвиток соціальних контактів; допомога в доступі до місцевих послуг

Джерело: складено авторами на основі матеріалів проєкту WINGS [3].

Важливий напрямок діяльності організацій підтримки - сприяння виходу на ринок праці. Українки у Польщі найчастіше знаходять роботу у сфері готельного господарства, громадського харчування, роздрібної торгівлі, персональних послуг, охорони здоров'я та освіти. Перспективними також визначено освіту, виробництво, інформаційні технології, фінанси, бухгалтерію, продажі та маркетинг [2]. Проте доступ до цих можливостей обмежують мовний бар'єр, складність підтвердження кваліфікацій, нерівномірна поінформованість про правила легального працевлаштування, а також обов'язки з догляду за дітьми.

Також перспективним напрямом діяльності організацій підтримки є сфера підприємництва та самозайнятості. У 2022–2024 рр. громадяни України зареєстрували в Польщі близько 77,7 тис. одноосібних підприємницьких діяльностей, що становило 9% від усіх зареєстрованих у цей період одноосібних підприємств у країні; 37% цих підприємств були засновані жінками [4]. Це засвідчує, що підприємництво є не лише вимушеною альтернативою найманій праці, а й самостійною траєкторією економічної інтеграції. Для жінок-вимушених мігранток воно може забезпечувати гнучкість зайнятості, професійну автономію та поступове відновлення економічної суб'єктності. Практична цінність організацій підтримки у цій сфері полягає в тому, що вони допомагають перетворити загальну підприємницьку мотивацію на послідовність конкретних дій: оцінювання бізнес-ідеї, вибір правової форми діяльності, реєстрацію, розуміння податкових та

адміністративних зобов'язань, пошук навчання, менторства й стартового фінансування.

Прикладами таких ініціатив є Dream and Achieve, Impact Business Accelerator, Diia.Business Warsaw, The Way to Business та інші програми, спрямовані на розвиток підприємницьких, цифрових, лідерських і кар'єрних компетентностей українських жінок та переміщених осіб. Зокрема, Dream and Achieve реалізується Impact Force у співпраці з UN Women як програма для українських жінок-підприємниць та переміщених жінок; Impact Business Accelerator орієнтований на розвиток активних українських бізнесів із соціальним впливом; Diia.Business Warsaw надає консультаційну підтримку українським підприємцям щодо ведення бізнесу в Польщі; The Way to Business спрямована на підтримку українських жінок у Польщі на шляху до фінансової незалежності через підприємництво. Отже, такі програми не лише полегшують доступ до практичних знань і консультацій, а й формують інституційне середовище, у якому підприємництво може стати для українок у Польщі інструментом економічної інтеграції, професійного відновлення та посилення фінансової самостійності.

Не менш важливим напрямом підтримки українських жінок-вимушених мігранток у Польщі є соціальна адаптація як передумова сталої зайнятості. Недостатнє володіння польською мовою, слабка включеність у локальні професійні мережі, невпевненість у власних правах, травматичний досвід переміщення та соціальна ізоляція знижують здатність жінок використовувати доступні можливості. Тому підтримка має охоплювати мовне навчання, правову допомогу, психологічну підтримку, професійне консультування, розвиток цифрових навичок, визнання попереднього навчання та кваліфікацій, а також залучення до місцевих спільнот.

Окреме значення має правова грамотність у сфері праці. У Польщі громадяни України, які користуються тимчасовим захистом, мають право працювати без окремого дозволу; водночас практично важливими залишаються питання номера PESEL UKR, повідомлення роботодавцем місцевого бюро праці, типу трудового договору, мінімальної заробітної плати, робочого часу, відпусток, соціального страхування та захисту від дискримінації [2]. Саме організації підтримки допомагають перевести ці норми з рівня формальної інформації у площину рішень для конкретної життєвої ситуації.

Отже, організації підтримки в Польщі виконують інтеграційну, інформаційну, правову, освітню, підприємницьку та соціально-психологічну функції. Їхня діяльність зменшує розрив між наявністю прав і реальною можливістю ними скористатися. Для політики соціальної економіки це має принципове значення: підтримка українських жінок-вимушених мігранток є інвестицією в людський капітал, інклюзивну зайнятість, розвиток малого підприємництва та соціальну згуртованість приймаючих громад. Практичний висновок полягає в тому, що ефективна підтримка має будуватися як міжсекторальна система, у якій державні служби зайнятості, міжнародні організації, місцеві громади, громадські

організації, освітні установи та бізнес-ініціативи координують зусилля навколо реальних потреб жінок. Така модель дає змогу перейти від фрагментарної допомоги до стійкої соціально-економічної інтеграції.

Публікацію підготовлено в межах реалізації проєкту «WINGS. Women's Initiative for New Growth and Skills – Empowering Migrant Careers» (Project Number: 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718), що фінансується Європейським Союзом у рамках програми Erasmus+.

Список використаних джерел:

1. Operational Data Portal: Ukraine Refugee Situation. UNHCR. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (accessed: 18.06.2026).
2. Sławek M., Szostkiewicz M. Посібник «Rise Up: Стратегії розвитку кар'єри для іммігранток» : для жінок - вимушених мігранток з України до Польщі. Consortium WINGS. Fundacja Marki Polskiej im. prof. Witolda Kieżuna, 2025. 51 с.
3. Ukraine: Over 6 million refugees spread across Europe. United Nations Regional Information Centre for Western Europe. 2024. URL: <https://unric.org/en/ukraine-over-6-million-refugees-spread-across-europe/> (accessed: 18.06.2026).
4. Wejt-Knyżewska A. Ukraińskie firmy w Polsce w latach 2022–2024. Point Paper 1/2025. Warszawa : Polski Instytut Ekonomiczny, 2025. URL: https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2025/02/PointP-1-2025_Ukraińskie-firmy-20.02.2025-002.pdf (дата звернення: 26.06.2026).